

Veldonderzoek roofvogels

Bloemenzee te Noordwijk

In opdracht van: Gemeente Noordwijk

17 juni 2016

Colofon

© 2016 Laneco / Gemeente Noordwijk

Tekst en samenstelling: Ing. T. Brouwer

Projectleiding: Ir. D. van Pijkeren

Eindverantwoordelijk: Ir. D. van Pijkeren

Met medewerking van: -

Projectnummer: 11.16.02

In opdracht van: Gemeente Noordwijk

Wijze van citeren: Brouwer, T., 2016. Veldonderzoek roofvogels Bloemenzee te Noordwijk. Laneco, Ede.

Contact:
Laneco
Mastbos 25
6718 HA Ede
www.laneco.nl

Laneco is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus, brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging.

Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd, gewijzigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van scanning, internet, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Laneco noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Laneco is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Laneco. De opdrachtgever vrijwaart Laneco voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

INHOUD

1	INLEIDING	5
1.1	AANLEIDING	5
1.2	GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEOOGDE INGEPEN	5
2	WETTELIJK KADER.....	7
2.1	FLORA- EN FAUNAWET	7
3	SOORTBESCHRIJVING	10
3.1	JAARROND BESCHERMDE VOGELSOORTEN	10
4	ONDERZOEKSVRAAG EN METHODE	11
4.1	ONDERZOEKSVRAAG	11
4.2	ONDERZOEKSMETHODIEK.....	11
4.3	ONDERZOEKSRONDES.....	11
5	ONDERZOEKSRESULTATEN	12
5.1	ROOFVOGELS.....	12
5.2	OVERIGE.....	13
6	CONCLUSIE EN CONSEQUENTIES.....	14
6.1	CONCLUSIE.....	14
6.2	CONSEQUENTIES	14
BIJLAGE 1	LITERATUURLIJST.....	15
BIJLAGE 2	WAARNEMINGEN OP KAART.....	16

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING

De gemeente Noordwijk is voornemens om het gebied Bloemenzee (voormalig zwembadterrein) te Noordwijk te herontwikkelen.

Ligging en globale begrenzing Bloemenzee (rode lijn) in Noordwijk (luchtfoto: PDOK). De luchtfoto is overigens niet meer actueel; de bebouwing is verwijderd en het gebied is nu glad en ingezaaid/braakliggend.

Tijdens een in februari en mei 2016 uitgevoerde quick scan (Brouwer, 2016a, 2016b) is geconstateerd dat er binnen het plangebied mogelijk een nestlocatie van buizerd aanwezig is. Daarnaast is de aanwezigheid van vaste rust- en/of verblijfplaatsen van andere roofvogels waarvan het nest jaarrond is beschermd op voorhand niet uit te sluiten. Laneco is gevraagd om nader onderzoek te verrichten naar het gebruik van het plangebied door jaarrond beschermde (roof)vogelsoorten.

1.2 GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEOOGDE INGEPEN

Het plangebied ligt in de bebouwde kom van Noordwijk en wordt grofweg begrensd door het kruispunt Prins Hendrikweg – Nieuwe Zeeweg aan de noordkant, het nieuwe zwembad Binnensee aan de zuidoostkant en de Prins Hendrikweg aan de zuid- en westkant.

Het plangebied is grotendeels vlak afgewerkt en bestaat uit recent bewerkte en deels ingezaaide grond. Verspreid over het terrein staan bosjes, boomgroepjes en bomenrijen. Aan de noordwest- en zuidwestzijde ligt onderaan de steilrand een

bosstrook. Deze zone is grotendeels begroeid met een opgaande begroeiing met boomsoorten als esdoorn, iep, paardenkastanje, populier, treurwilg, zachte berk en een enkele grove den. De bomen hebben een dikte variërend van 10 – 60 cm. De ondergroei bestaat voornamelijk uit soorten als gewone vlier, hulst, sleedoorn en wilde liguster; verder groeit er veel klimop en is er een ruigtevegetatie aanwezig. Aan de zuidoostzijde van het plangebied ligt een circa 4 meter hoge grondwal. Lokaal zijn enkele laagtes aanwezig; tijdens het veldbezoek in februari waren deze waterhoudend, maar tijdens het veldbezoek in mei waren deze reeds opgedroogd.

In het plangebied is de bouw van 200 appartementen en de aanleg van een brandweerp pad voorzien. Om dit te realiseren wordt een groot aantal bomen gekapt (Molenaar, 2016).

Indrukken van het plangebied Bloemenzee te Noordwijk (foto's Laneco).

2 WETTELIJK KADER

2.1 FLORA- EN FAUNAWET

2.1.1 *Wettelijk kader*

Soortenbescherming is altijd aan de orde. Hiervoor is de Flora- en faunawet bepalend. De Flora- en faunawet is gericht op het duurzaam in stand houden van soorten in hun natuurlijk leefgebied. Deze wet heeft de beschermingsregels, zoals die ook in de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn opgenomen, overgenomen en voor de Nederlandse situatie toegepast.

Deze bescherming is als volgt in de Flora- en faunawet opgenomen:

- Artikel 8: het is verboden beschermde plantensoorten te plukken, verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen;
- Artikel 9: het is verboden beschermde diersoorten te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen;
- Artikel 10: het is verboden beschermde diersoorten opzettelijk te verontrusten;
- Artikel 11: Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde diersoorten te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren;
- Artikel 12: Het is verboden eieren van beschermde diersoorten te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen;
- Artikel 13: Het is verboden planten of producten van planten, of dieren dan wel eieren, nesten of producten van dieren, behorende tot een beschermde inheemse of beschermde uitheemse plantensoort onderscheidenlijk een beschermde inheemse of beschermde uitheemse diersoort te koop te vragen, te kopen of te verwerven, ten verkoop voorhanden of in voorraad te hebben, te verkopen of ten verkoop aan te bieden, te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren, te gebruiken voor commercieel gewin, te huren of te verhuren, te ruilen of in ruil aan te bieden, uit te wisselen of tentoon te stellen voor handelsdoeleinden, binnen of buiten het grondgebied van Nederland te brengen of onder zich te hebben.

2.1.2 *Procedurele gevolgen*

De procedurele consequenties zijn afhankelijk van de soorten die door de ingreep worden beïnvloed. Kortweg kunnen er drie beschermingsregimes worden onderscheiden:

- beschermingscategorie 1:
Een groot aantal beschermde soorten is in Nederland algemeen voorkomend. Denk daarbij aan soorten zoals konijn, veldmuis, egel, ree, bruine kikker en kleine watersalamander. Op basis van het Besluit vrijstelling beschermde diersoorten uit de Flora- en faunawet mogen ruimtelijke ingrepen worden

uitgevoerd die tot effect hebben dat de verblijfplaatsen van deze soorten worden aangetast.

- beschermingscategorie 2:
Voor beschermde soorten die niet zo algemeen zijn en dus extra aandacht verdienen (bijvoorbeeld eekhoorn, steenmarter en wild zwijn), geldt de vrijstelling alleen als er een goedgekeurde gedragscode is. Organisaties die geen gedragscode hebben moeten, voor ingrepen die leiden tot verstoring of aantasting van deze soorten, een ontheffing aan te vragen.
- beschermingscategorie 3:
Voor ongeveer honderd zeldzame soorten (o.a. das, boommarter) geldt géén vrijstelling als het gaat om ruimtelijke ingrepen. Dan is meestal een ontheffing van het ministerie van EZ nodig, met uitgebreide toetsing.

Als een ruimtelijke ingreep rechtstreeks kan leiden tot verstoring of vernietiging van bepaalde beschermde soorten of hun leefgebied, kan het project in strijd zijn met de Flora- en faunawet. Afhankelijk van de ingreep en de soort kan dan een ontheffing noodzakelijk zijn. Ontheffingen worden slechts verleend wanneer er geen andere bevredigende oplossing voor de ingreep bestaat, de ingreep vanwege dwingende redenen van groot openbaar belang dient plaats te vinden en de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in gevaar komt. Vaak worden hierbij mitigerende en compenserende maatregelen gevraagd.

Uit uitspraken van de Raad van State blijkt dat volgens Europese richtlijnen (Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn) het verlenen van een ontheffing voor vogels en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn alleen mogelijk is onder een beperkt aantal voorwaarden. Ontheffingen van de Flora- en faunawet worden alleen verleend als de volgende voorwaarden van toepassing zijn:

Alle soorten:

- Er zijn geen alternatieven;
- Het duurzaam voortbestaan van de populatie is niet in het geding.

Voor soorten van Tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet:

- Er is sprake van een bij de wet genoemd belang.

Voor soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn:

- Ter bescherming van de wilde flora en fauna en instandhouding van natuurlijke habitats;
- De volksgezondheid, de openbare veiligheid in het geding is;
- Andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten.

Voor vogels gelden voorwaarden uit de Vogelrichtlijn:

- De volksgezondheid en de openbare veiligheid in het geding is;
- Veiligheid van het luchtverkeer in het geding is;
- Ter bescherming van flora en fauna.

Uit een uitspraak van Raad van State (juli 2012) blijkt dat in alle gevallen dat het overtreden van de artikelen 10 en 11 van de Flora- en faunawet niet kan worden voorkomen door mitigatie, bij het ministerie een ontheffing van de Flora- en faunawet moet worden aangevraagd.

Artikel 2 van de Flora- en faunawet is een zorgplichtbepaling. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor de in het wild levende dieren en hun leefomgeving.

3 SOORTBESCHRIJVING

3.1 JAARROND BESCHERMDE VOGELSOORTEN

Van een aantal vogelsoorten, waaronder roofvogels, zijn de nesten en nestlocaties (verblijfplaatsen) het gehele jaar door beschermd. Deze jaarrond beschermde vogelsoorten zijn onderverdeeld in vier categorieën:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: steenuil).
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden (voorbeeld: huismus).
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, (voorbeeld: kerkuil).
4. Vogels die jaar op jaar gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks een nest bouwen (voorbeeld: ransuil).

De vogels uit deze categorieën zijn meestal zeer honkvast of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar. Door de leefwijze van deze soorten is het niet mogelijk om bij directe verstering van de nesten te voldoen aan de bepalingen uit de Flora- en faunawet. Deze gewijzigde lijst van jaarrond beschermde vogels is in september 2009 door het ministerie van LNV gepubliceerd.

Alle vogels zijn strikt beschermd in de Flora- en faunawet (Bijlage 3 Flora- en faunawet en Vogelrichtlijn).

Roofvogels

In de lijst met jaarrond beschermde vogels staan ook verschillende roofvogels. Hoewel de meeste roofvogels zelf hun nest kunnen maken, zijn ze vaak erg kritisch op de nestlocatie in relatie tot hun voedselkeuze. Het nest (ook wel horst genoemd) bestaat vaak uit grotere stevigere takken, en wordt bij voorkeur op een bestaand nest van vorig jaar, of van een andere vogel, gebouwd.

4 ONDERZOEKSVRAAG EN METHODE

4.1 ONDERZOEKSVRAAG

Doel van dit onderzoek is om na te gaan of de voorgenomen ingreep gevolgen heeft voor beschermde soorten roofvogels. Als effecten op deze beschermde soorten zodanig zijn dat belangrijke onderdelen van het leefgebied of verblijfplaatsen (indirect) verloren gaan, dan moet over het algemeen een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet voor de ingreep worden aangevraagd.

4.2 ONDERZOEKSMETHODIEK

Er is onderzoek uitgevoerd naar roofvogels voorafgaand en in het broedseizoen. Het onderzoek vond plaats door in de periode februari – half juni, tijdens drie onderzoeksrondes, de aanwezigheid van deze soorten te onderzoeken (territoriaal gedrag) en te zoeken naar nesten en jongen.

Volgens de soortenstandaard buizerd (RVO, 2014) kan de aanwezigheid van een nestplaats of een vaste rust- en verblijfplaats worden aangetoond door het uitvoeren van twee tot vier gerichte veldbezoeken in de periode maart tot en met half mei, met een tussenperiode van minimaal 10 dagen. Aan deze voorwaarde conform de soortenstandaard kon echter niet meer worden voldaan. Ons inziens kan van deze voorwaarde worden afgeweken, omdat uit de Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek (Van Dijk & Boele, 2011) blijkt dat de periode voor onderzoek naar buizerd ruimer is: de datumgrenzen voor onderzoek naar buizerd zijn namelijk 1 februari en 15 juli.

Om een territorium van buizerd vast te stellen dient de soort minimaal drie keer te zijn waargenomen, waarbij de volgende waarnemingen geldig zijn:

1. paar in broedbiotoop
2. territoriumindicerend
3. nestindicerend

Daarnaast dienen er minimaal twee bezoeken tussen de datumgrenzen te worden uitgevoerd. Deze methode geldt ook voor andere roofvogelsoorten, zoals boomvalk, havik en sperwer. Voor boomvalk en sperwer gelden echter iets andere datumgrenzen: 1 mei en 31 augustus voor boomvalk en 1 maart en 15 juli voor sperwer.

4.3 ONDERZOEKSRONDES

Datum	Periode/soort	Zon op/onder	Windkracht	Temperatuur	Bijzonderheden
18 februari 2016	Roofvogels	nvt	1-2 Bft.	6 °C	Bewolkt
13 mei 2016	Roofvogels	nvt	2 Bft.	16 °C	Half bewolkt
14 juni 2016	Roofvogels	nvt	1-2 Bft.	18 °C	Half Bewolkt

5 ONDERZOEKSRESULTATEN

5.1 ROOFVOGELS

5.1.1 Waarnemingen

Tijdens het eerste veldbezoek in februari zijn roepende buizerds gehoord aan de zuidkant van het plangebied; dit alarmerende gedrag is als territorium indicierend te bestempelen. Tijdens het tweede veldbezoek in mei is in een populier aan de zuidkant van het plangebied een door buizerd bezet nest aangetroffen (zie bijlage 2). Tijdens de derde ronde in juni zijn nabij het nest twee wegvliegende buizerds (mogelijk jongen) waargenomen. Naast het bezette nest zijn in de directe omgeving meerdere, voor buizerd geschikte, nesten aangetroffen.

Tijdens geen van de onderzoeksrondes in 2016 is activiteit van andere roofvogels in en in de directe omgeving van het plangebied geconstateerd. Ook zijn er geen nesten of andere sporen aangetroffen die duiden op de aanwezigheid van andere roofvogels in of nabij het plangebied.

Een door buizerd bezet nest in een populier aan de zuidkant van het plangebied (links); een voor buizerd geschikt nest ten zuiden van het plangebied (rechts) (foto's Laneco).

5.1.2 Effecten

Door het kappen van de bomen wordt een vaste rust- en verblijfplaats in de vorm van een nestlocatie van buizerd aangetast. In de directe omgeving van het plangebied (o.a. de steilrand en het bosje langs de volkstuinen) blijven voldoende alternatieve nestlocaties beschikbaar voor buizerd. In het bosje langs de volkstuinen direct ten zuiden van het plangebied is een voor buizerd geschikt nest aangetroffen. Ook blijft er voldoende geschikt foerageergebied beschikbaar voor buizerd; de soort heeft namelijk een foerageergebied tot enkele kilometers rondom de nestlocatie.

5.2 OVERIGE

Aan de oostkant van het plangebied zijn meerdere exemplaren van blauwe bremraap waargenomen. Deze typische duinsoort is als kwetsbare soort opgenomen op de Rode Lijst, maar niet wettelijk beschermd. In het bosje tegen de parkeerplaats aan de noordoostkant van het plangebied groeit kleine maagdenpalm. Aangezien deze soort veel als tuinplant wordt gehouden en de locatie is gelegen in de bebouwde kom, betreft het hier waarschijnlijk een verwilderd exemplaar van een tuinplant. Aangeplante of gezaaide exemplaren van beschermde soorten (in bijvoorbeeld tuinen) zijn niet beschermd in de Flora- en faunawet, omdat het geen natuurlijke groeiplaats betreft.

Exemplaren van blauwe bremraap aan de oostkant van het plangebied (foto's Laneco).

Verder zijn in het bosgebied aan de zuidkant van het plangebied groene specht en grote bonte specht waargenomen. Deze spechtensoorten zijn opgenomen op de lijst met categorie 5-soorten. Voor de vogelsoorten uit deze categorie zijn alleen maatregelen nodig bij effecten op populatieniveau. Aangezien er voldoende bosgebied beschikbaar blijft op de steilrand en ten zuiden van het plangebied zijn er geen effecten te verwachten op nesten of essentiële onderdelen van het leefgebied van deze categorie 5-soort.

6 CONCLUSIE EN CONSEQUENTIES

Op het voormalige zwembadterrein Bloemenzee te Noordwijk is de ontwikkeling van een woonwijk met 200 appartementen en de aanleg van een brandweerp pad voorzien. Om dit te realiseren wordt een groot aantal bomen gekapt. Bij een eerder uitgevoerde quick scan is geconcludeerd dat het plangebied mogelijk van belang is als vaste rust- en/of verblijfplaats van vogels waarvan het nest jaarrond is beschermd (buizerd en eventuele andere roofvogels).

6.1 CONCLUSIE

Tijdens de verschillende onderzoeken is territoriaal gedrag en een nestlocatie van buizerd vastgesteld binnen het plangebied.

6.2 CONSEQUENTIES

In het plangebied is een nestlocatie van buizerd (soort waarvan het nest jaarrond is beschermd) aanwezig, die zal worden aangetast bij kapwerkzaamheden. Er dient voor deze aantasting een ontheffing van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd en er dienen mitigerende maatregelen genomen te worden. Deze dienen uitgewerkt te worden in een projectplan wat bij de ontheffingsaanvraag gevoegd kan worden.

BIJLAGE 1 LITERATUURLIJST

Brouwer, T., 2016a. Quick scan flora en fauna Bloemenzee te Noordwijk. Laneco, Ede.

Brouwer, T., 2016b. Quick scan flora en fauna Brandweerpad Bloemenzee te Noordwijk. Laneco, Ede.

Molenaar, D., 2016. Inventarisatie bomen voormalig Bollenbad Nieuwe Zeeweg te Noordwijk. Pius Floris Boomverzorging, Amsterdam.

RVO, 2014. Soortenstandaard buizerd Buteo buteo.

van Dijk A.J. & Boele A. 2011. Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

BIJLAGE 2 WAARNEMINGEN OP KAART

